

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

*Остання вистава сезону. — Шампанське
в буфеті. — Дурна звичка. — Розтоптаний
капелюшок. — Грім і блискавка.*

1

— Вам погано, мамзель?

— Мені... ніяково, — визнала Анна. — Але не погано. Навпаки, добре. Дуже добре.

Була не в силах більше стримуватися. Відбігла якомога далі вглиб театрального коридору, накрила рота долонею, а потім — обома, щоб сильніше приглушити сміх. Служитель, поважний добродій із густими сивими бакенбардами, виглядав ровесником Опери. Напевне, служив ще в старій будівлі, до пожежі.

Анна прочитала в його очах: щиро здивований її поведінкою.

Лише поява з-за рогу чоловіка в новенькому мундирі титулярного радника стримала відданого служителя театральних лаштунків від обурення. Його стан видавали широкі ніздрі м'ясистого, вкритого червоним павутинням прожилок носа — роздувалися, мов у збудженого бугая.

Ніхто не мав права реготати під час драматичної вистави.

— Аню, все гаразд?

Чоловік спершу переконався, що з нею нічого не сталося. Уже потім мазнув колючим поглядом крізь круглі окуляри на суворого доглядача театрального порядку. Той кахикнув,

5

відступив на два кроки, застібнув верхній гудзик розшитої тонкою позолотою форменої тужурки.

— Винуватий, ваше благородіє.

— У чому?

— Ваню... Іване Дем'яновичу, дай людині спокій, — Анна торкнула його за плече, стала поруч, узяла під руку, глянула на служителя. — А французькою я не мамзель. Навіть не мадемуазель.

— Даруйте, мадам, — строгий добродій остаточно знітився. — Не впізнав вас відразу, пане Вольський.

— А якби впізнали?

— Заради бога, Ваню! Опера — не твій службовий кабінет. А цей достойний пан не в тебе на допиті. Не засипай його запитаннями.

— Біда, — зітхнув Вольський. — Як надрукували фото в газеті, то й упізнають у театрі, мов артиста. І не заборониш же. Публікувати портрети поліцейських — не крамола. Хоча я б заборонив.

— Іван Дем'янович зовсім не марнославний, — додала Анна. — Але його службовий обов'язок — ловити злочинців. Вони тепер усі грамотні, газети читають.

— Та хай собі читають!

— Читають — нехай, бога ради! Тільки читачам не треба знати, як виглядають слідчі розшукової поліції. Не варто газетам розміщувати моє фото.

— Київ — місто маленьке. Вас, пане Вольський, і без газет усі знають, — нагадав служитель. — Особливо після того, як зловили душогуба зі Святославського яру¹.

— Знаєте, люб'язний, коли в Святославському та інших київських ярах не буде душогубів? — Той похитав головою. — Коли не буде отих самих ярів. Там же клоаки, справжнісінькі

¹ Урочище в центральній частині Києва. У процесі активної розбудови міста було засипане.

міські нетрі. Ідеальні місця, де плодиться всяка зараза, і я не про хвороби кажу.

— Ваню, не заводь шарманку, — Анна легенько стиснула чоловіків лікоть. — Проституції не стане, якщо закрити всі борделі. А пияки зникнуть, щойно зачиниться останній трактир. Ми ж у Опері, а не на прийомі в генерал-губернатора. Отам себе можеш не стримувати. Хоча... толку від того мало.

Іван Вольський раптом зрозумів — справді, не час і не місце для таких важливих для нього розмов. Публіка теж не та. Хоч боротьба з криміналом постійно хвилювала поліцейського слідчого і розмови про методи були улюбленим коником, Анна мала рацію. Не варто мітингувати на кожному кроці й перед кожним слухачем.

Анна завжди мала рацію.

Через те Іван Дем'янович Вольський у свої тридцять три роки — титулярний радник, уже тиждень як помічник головного слідчого розшукової поліції. Новенький мундир замовив собі в кравця Лібмана на Подолі, щойно дізнався про підвищення. А вдягнув уперше, для виходу в світ із дружиною.

Київська Опера сьогодні урочисто закривала свій перший після відновлення роботи театру сезон.

Анна любила театр. Новомодні ілюзії її не приваблювали. Хоча з цікавості пішла, кортіло відкрити для себе нову сторінку київського життя. Взагалі початок століття писав таких сторінок більше, і не з року в рік, навіть не щомісяця. Складалося враження — що не тиждень, то якась новинка-цікавинка.

Іван якось повів дружину до Бергонье: там, у приміщенні театру Соловцова¹, розгорнули перший ілюзіон. Давали

¹ Один із перших стаціонарних театрів Києва з постійною театральною трупкою. Заснований у 1898 році, вистави відбувалися в домі французького підприємця Огюста Бергонье (перетин Фундуклеївської (тепер — Богдана Хмельницького) і Пушкінської вулиць). Там же з кінця XIX ст. влаштовували кіносеанси.

французьку фільму з моторошною назвою «Вбивство у лісі». Вольському, та й Анні теж, було цікаво глянути передусім професійним, фаховим поглядом. Сюжет виявився примітивним, але іншого вони й не чекали: народу нічого складного й не треба. Аби все зрозуміло, ще й з красивими акторками на додачу.

Ні, не видовище на білій стіні розчарувало. Могло навіть сподобатися, але тиснула атмосфера. Стільці стояли на рівній підлозі, і що далі сядеш, то гірше видно. Доводилося раз по раз наполегливо просити високого добродія перед ними, аби той, своєю чергою, був таким люб'язним, попросив свою даму зняти капелюшка з перами. Крім того, глядачі ілюзіону не користувалися жодним розкладом. Двері відчинені завжди, плати гроші, заходь хоч на середині сеансу, дивися з кінця до початку. Тож народ сновигав постійно, Анну метушня дуже дратувала й відволікала.

Дискомфорту додавала густа задуха. Гардеробу не було, у залі дозволяли курити.

Загалом тутешня публіка здебільшого не мала звички, можливості, або — того й того разом, митися щодня. Тютюновий дим змішувався з прикрими запахами поту, додавався сюди запах свіжих винних, пивних та горілчаних випарів — частина дам із кавалерами перед ілюзіоном не оминула буфету. Ближче до кінця Анну схопив головний біль.

Добре, що сам сеанс тривав недовго. Уже на вулиці попросила чоловіка зайти в найближчу аптеку по нюхальну сіль. Коли Іван запросив до «Кондитерської Семадені»¹ — відмовилася, хоч любила туди зазирнути. Відчула раптом себе просякнутою чужими запахами. Уявила, як озиратимуться на неї модні київські пані та панни, як водитимуть носами, будуть принюхуватися, пошепки обговорювати... Звісно, так не бу-

¹ Найвідоміша та найпопулярніша в Києві кондитерська, заснована власником цукеркової фабрики Бернардом Семадені (1845—1907). Містилася на Хрещатику, навпроти Міської думи.

ло, Анна лиш, як зазвичай, накрутила себе. І все одно — іншим разом. Удома навіть попросила Христину приготувати їй ванну, а одяг, у якому була, гарненько почистити й вивісити на задньому дворі, у саду. Хай провітрюється якнайдовше.

Після цього негативного досвіду від сінематографу Анна ще більше полюбила театр. Опері відвела окреме місце, тому пожежу шестирічної давнини сприйняла як особисту трагедію. На той час Іван Вольський лиш починав залицятися, і вони мали йти на «Євгенія Онегіна», на вечірню виставу. Вранці було б зручніше та й дешевше — молодому поліцейському платили небагато, він економив на всьому й дуже тим переймався. Хоча Анні не признавався, розпускав хвоста, мов той павич. Та вона все розуміла без слів, хоча й не показувала цього. Навпаки, щоразу старалася підіграти, аби додати впевненості залицяльникові. Тому, коли почула про пожежу і зрозуміла — їхні квитки також згоріли, переживала за Івана більше, ніж за театральну будівлю. Людина ж гроші витратила, економила на всьому, трусилася над кожною копійкою.

Квитки не пропали. Вольський від образи хотів був порвати їх, викинути на смітник. Анна попросила подарувати на пам'ять. Згодом «Кієвлянинъ» надрукував оголошення: за квитками на «Онегіна», не використаними в той злочасний для міського театру день, пускатимуть на ту ж виставу у Соловцовський театр. Вони сходили, того ж вечора Іван завів Анну на Володимирську гірку й там, над Дніпром, попросив її руки.

Символічно, що саме «Онегіним» трупа закривала перший після відновлення Опері сезон.

А в чому символічність її поведінки, Анні ще треба було розібратися.

Вона трималася весь перший акт. Терпіла щосили. Намагалася привертати до себе якомога менше уваги, бо реакція на почуте зі сцени справді виглядала дивно. Всі глядачі чули це. Хтось не надавав особливого значення. Хтось старанно робив вигляд — так треба. Тільки Анна Вольська що далі, то менше

